

Щоденник однієї зради

КУПИТИ

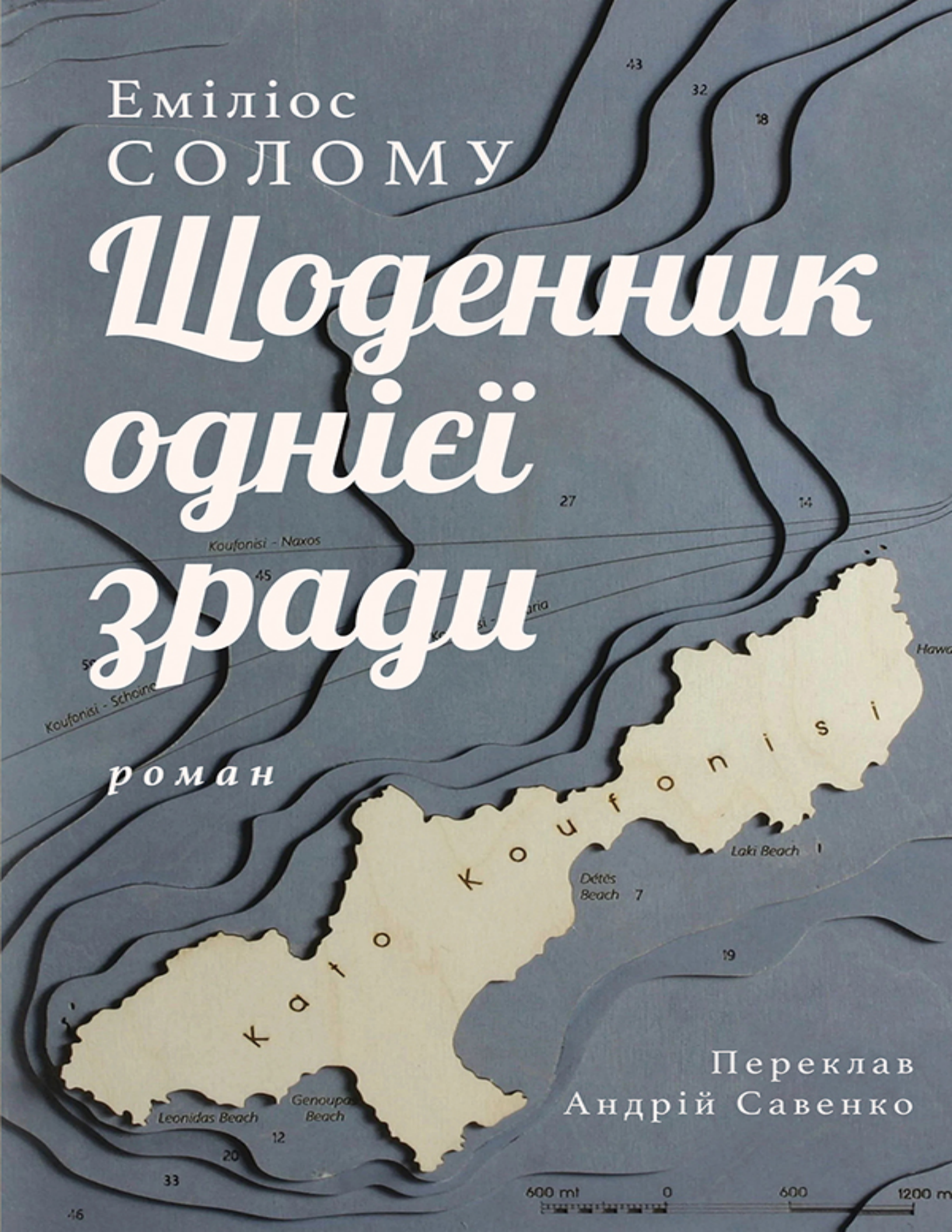
Лінія життя людини є прямою, однак, потрапивши в замкнений простір острова, вона може перетворитися на коло чи своєрідну спіраль. Грецький археолог Дукареліс двічі потрапляє на Куфонісі, всіма забутий острівець посеред кікладського розмаїття, на якому його життя поєднується з долею трьох жінок. Він намагатиметься зв'язати розірвану нитку власної історії для того, щоб вирватися з колоподібного блукання лабіринтом сучасності, віднайти втрачену рівновагу та зрозуміти себе, адже першим кроком зради завжди є зрада самого себе. Паралельно він повинен розплутати клубок, що поєднує археологічні знахідки, адже знання минулого допомагає збагнути причини, що призводять до сучасного стану справ. Та чи можна лишитися переможцем у змаганні, коли твоїм суперником є Час?

Еміліос
СОЛОМУ

Щоденник однієї зради

роман

Переклав
Андрій Савенко

Анотація

Лінія життя людини є прямою, однак, потрапивши в замкнений простір острова, вона може перетворитися на коло чи своєрідну спіраль. Грецький археолог Дукареліс двічі потрапляє на Куфонісі, всіма забутий острівець посеред кікладського розмаїття, на якому його життя поєднується з долею трьох жінок. Він намагатиметься зв'язати розірвану нитку власної історії для того, щоб вирватися з колоподібного блукання лабіринтом сучасності, віднайти втрачену рівновагу та зрозуміти себе, адже першим кроком зради завжди є зрада самого себе. Паралельно він повинен розплутати клубок, що поєднує археологічні знахідки, адже знання минулого допомагає збагнути причини, що призводять до сучасного стану справ. Та чи можна лишитися переможцем у змаганні, коли твоїм суперником є Час?

***Усі права застережено.** Жодної частини цього видання не можна перевидавати, перекладати, зберігати в пошукових системах або передавати у будь-якій формі та будь-яким засобом (електронним, механічним, фотокопіюванням або іншим) без попередньої письмової згоди на це ТОВ «Видавництво Анетти Антоненко».*

ISBN 978-617-7654-97-0

© 2015 by Psychogios Publications S.A.

© Андрій Савенко, український переклад, 2022

© «Видавництво Анетти Антоненко», 2022

Іржава бляшанка, яка виконувала рейс, кинула швартові буквально на кілька хвилин, щоб на пірс устигли вистрибнути її й так нечисленні пасажери, і вже знову виходить у відкрите море. Її обшивка рипить від зіткнення з водою, коли вона розрізає море, лишаючи за собою білий пінистий слід. Із залізного черева підіймається чорний-пречорний дим і тече до прогнилої труби — справжній вулкан, що вивергає з себе лаву й попіл. Густий чорний дим розтягається по небу, немов згряя вороння, яка лине за обрій. Суміш запахів смоли, бензину, йоду та морської солі створює задушливу атмосферу.

На бетонному пірсі, пощербленому й обгризеному морем, відкритому для буяння всіх вітрів і часу — наочний приклад того, що немає нічого вічного в цьому минушому світі, — залишаються кілька місцевих, які приїхали зустріти щойно прибулих з Пірею родичів, офіцер берегової охорони, запханий у тісну форму, неголений, нервовий і злий через кляту роботу з самого ранку, та п'ять-шість іноземців, схоже, туристів, які збилися зі шляху, що іноді трапляється з перелітними птахами.

Усі стоять невиспані, з набряками під очима через безсоння чи силуване дрімання на незручних сидіннях під час нічної багатогодинної подорожі. Одна жінка намагається втихомирити своїх малих дітей, які щось канючать і хлюпають носами, хоча, вочевидь, і сама вже тримається з останніх сил. Якийсь дідуган у піджаку, досить тепло вдягнений як на ту пору року, тягне в руках дві напаковані торбинки, хитаючись то в один, то в інший бік.

Усіх хтось зустрічає, крім одного самотнього чоловіка, який тримає валізу в руці. Він видається зайвим поміж простих острів'ян, та й серед туристів теж, через свою білу льняну сорочку, офісний фасон штанів і солом'яний капелюх. Стоїть собі на самому краєчку моря, немов жертва кораблетрощі, яку хвилі викинули десь у забутому всіма місці. З

подивом він дивиться довкола. Шукає, певно, тягоношу, який узав би його валізу, чи сповнюється каяттям через те, що опинився в такій глухомані. Так ніби ніяк не зважиться, що робити далі. Не схоже, щоб він збирався піти з пристані. Кидає погляд назад і сумно дивиться на корабель, що віддаляється. Дивно, так дивно. Раптом його охоплює відчуття, наче він упав із самих небес на цей острів, немов книжковий герой, якого несподівано закинув на чисті сторінки якийсь письменник. Ледь помітна, гірка посмішка була готова зірватися з його вуст. Так не може бути, ні, не так. Він цілком реальний, з плоті й крові, не виплід чиєїсь фантазії. Як і ці люди довкола. Не можна ж стояти тут цілий день з валізою в руці. Урешті, він іде з пірса, повертає праворуч, проминає червоний млин і елінг, де скупчилися в очікуванні ремонту сині, білі й червоні човни, та простує до невеликого поселення з традиційними для егейських островів хатинками.

Кілька дідуганів ніжаться на сонці в кав'ярні на вершині пагорба, зиркають на нього скоса, здивовано роздивляючись, що то за один, весь час, поки він крок за кроком долає сходинки підйому. Він піднімається до них, зупиняється, роззирається довкола, наче шукає щось, та видно, що йому непереливки. Ні, того, що йому треба, більше тут нема, нема. Зрештою, наважується, а що робити, повертається до дідів, їхніх облич, укритих зморшками, подовбаних морською сіллю, вигорілих дотла під літнім сонцем.

— Перепрошую, а в який бік іти до пансіону «Анемомілос»?

І вони наче раптово оживають, на мить їхні очі спалахують, якась невиразна життєва сила несподівано виринає в них. Немов зірки, у ядрах яких вигорів водень і гелій, і тепер те, що лишилося від їхньої жарини, знову охоплює вогонь і воно іскрить востаннє.

— Ще двісті метрів угору, а там праворуч, — каже хтось із них і показує напрям пальцем, цілячись у щось між землею та небом. Його палець, немов скам'янілий, нерухомо зависає, нагадуючи перст якогось біблійного пророка, чий образ трапляється на сторінках Старого Заповіту. Кістлявий, висохлий, знекровлений, він просто висить у повітрі.

— Дуже дякую! — відповідає чужинець і продовжує свій шлях.

Мощі знов поринають у свої короткочасні мріяння чи радше у власне небуття. Важко сказати, чи вони ще здатні мріяти, чи хоча б у них збереглася здатність пам'ятати щось з попереднього життя тепер, коли сплигло стільки часу. Аж доки один із них, убраний у все чорне і скручений як стовбур маслини, який із цікавістю продовжував дивитися на чужинця, уперши погляд в його спину, не оживає, перериваючи летаргійний сон інших:

— Гей! Оцей ось... Це не той археолог... Як там його... Який був тут... Коли?... Років двадцять-тридцять тому? Пригадали?..

— Дукас? — вихоплюється в одного, геть засушеного дідка, що сперся підборіддям на палицю.

— Точно, це він... Дукас! — підтверджують чорні сорочки.

— Гм... навряд. Направду, не так уже й схожий. Після того, що сталося, хіба йому можна показатися на очі комусь на острові? Що він тут забув? — продовжує роздуми палиця, кадик у горлі ходить туди-сюди, наче стародавній підйомник.

Чужинець відчуває, як їхні погляди ножами впираються йому в спину. *Ножик, ніж.* Продовжує підйом. Увесь час спиняється, щоб передихнути. Таке відчуття, що валіза важчає. Попри ранковий вітрець, що продуває сорочку й загрожує зірвати капелюх, відчуває, як піт, краплина за краплиною, виступає на чолі, біжить з пахв, лишаючи вогкі доріжки. Не такий він уже й молодий. Скоро стукне шістдесят, хоч він і не хоче в це вірити, роки назад не вертають, життя йде своїм шляхом. Він ступає сходами до «Вітряка», наче Дон Кіхот, а воно спускається назустріч, швидко дріботить ногами, наче тахікардія, яка іноді починає шалено гупати в його грудях, забиваючи дихання.

Дивиться праворуч, бачить у глибині розшукуваний пансіон. Якась жіночка, симпатична, навіть дуже нівроку, років десь сорок, хтозна, спершу вагаючись, а потім рішуче підходить до нього й питає, чи він той пан, якого вона чекає.

— Так, це — я! — натужно відповідає він, і вона без зайвих розмов проводить його до номера.

— Стомилися, мабуть.

— Так, — коротко відповідає він. У таких випадках багатослів'я зайве; та й що можуть сказати одне одному дві незнайомі людини?

Піднімаються тісними сходами. Біля першої росте розкішний трояндовий кущ. Червоні квіти в оточенні зеленого листа випромінюють свіжість і їхній аромат просотується глибоко в його груди. Спиняється на мить. Пестливо торкається однієї квітки. Уже й не пригадує, коли він виказував стільки ніжності. І раптом, наче усвідомивши це, він відсмикує руку. Насуплює брови. Підходить до кімнати, але пахощі вже лишилися на його пальцях, мов провина, злочин, який не анулюється за строком давності.

— Це моя гордість, — каже господиня про троянди, і ось між двома незнайомими людьми вже ледь не зав'язується розмова на таку ніжну тему: про квіти, можливо, і про птахів, про природу, зірки, як є настрій, ніколи не кажи ніколи. Та схоже на те, що ця спроба поговорити приречена, чужинець щось буркає собі під ніс, замикається в собі, невдалий момент, ні.

Кімната досить симпатична, нічого особливого, звісно, як і в усіх кімнатах, що винаймаються на островах. Ліжко, стіл, два стільці, усе пофарбоване в блакитні кольори Егейського моря. Та на балкончику його чекає справжнє диво. Він міг би стати романтичним раєм для закоханих парочок. Виноградна лоза з недозрілими гронами, побілені кам'яні виступи для сидіння під стіною, а замість столу цільний шмат сланцю, зіпертий на широкий глиняний глек. По краях герань і пеларгонія в горщиках на жардин'єрках, червоні, рожеві, білі квіти — буяння всіх кольорів. Звідси можна насолоджуватися видом на поселення й порт, аж доки зором не загубишся у відкритому морі. Безкрая синь, білі буруни, скелі та вітер. І він знову віддаляється, його погляд, скерований у далечінь обрію, заглиблюється в безодні власної душі, линучи до іншого життя, далекого й минулого. Отут починається людина, отут вона й закінчується. *Море, оце море, море.*

— Ви вже бували на острові? — неочікуване питання господині повертає його на землю. Лише зараз він усвідомив, що забув про неї, а

вона ж стоїть поруч. Неймовірно, скільки може виринути з пам'яті в проміжку між запитанням і відповіддю. Усе промайнуло перед його очима, усе життя стислося до сліпучої цятки, яка спалахнула й миттєво згасла.

— Так, багато років тому.

— Тож околицю знаєте?

— Авжеж! — різко до неї, а очі дивляться в інший бік зі сподіванням, що неприємній розмові настане край.

— Тоді не буду заважати. Вам треба перепочити з дороги. Гарного відпочинку!

— Дякую! — у відповідь з якимось полегшенням. *Якраз вчасно*, міг би додати, але не сказав нічого.

— Я живу навпроти. Якщо щось знадобиться, кличте, не соромтеся! — підбадьорливо додала вона. А що ще казати власниці пансіону незнайомому чоловікові, який не в настрої і чиє ім'я навіть не запам'ятала? Банальності, як і годиться за таких обставин. Ні більше, ні менше.

Зараз він відчув утому. Єдине бажання — впасти на ліжко й провалитися в сон, цього близнюка смерті, утім, він зголоднів. Друга тілесна потреба перемагає першу. Та й як можна заснути на голодний шлунок? Він знову спускається в порт. Проходячи лабіринтом вузьких хідників повз відчинені вікна, суміш ароматів — печеня, тушковане м'ясо, риба, овочі — б'ють йому в ніс, змушують скрутитися шлунок, нагадуючи про хронічну виразку. Обходить кав'ярню й виходить до моря. Прямує до кінця порту на схід, узявши курс на Пальмове узбережжя. Зупиняється біля старої двоповерхової садиби, з тих старовинних аристократичних маєтків, які розкидані по всьому Середземномор'ю. Фарба на дверях вицвіла, дерево струхлявіло. Побиті шибки в рамах верхнього поверху схожі на роззявлені роти, у яких бракує багатьох зубів. На дорозі лежить відлущена побілка стін, липне до його ніг. Усе свідчить про тривале запустіння. Жодного натяку на присутність людини. Але чому б не спробувати? Що втрачати? Він береться за демонічну фігурку на дверному кільці й стукає — раз, два,

три; так-так-так. Нічого, ніхто не відчиняє. Повертається й налаштовується вже йти геть, коли на вулицю вискакує якась бабця. Її хирляве тільце бовтається в широкій спідниці, а з-під хустки вибивається сиве волосся.

— Когось шукаєте?

— Ем... кира Анестиса, власника таверни. — Виглядає спантеличеним.

— Кого? Він уже десять років як віддав Богові душу. Торік і дружина його померла. В Атенах, у дочки. А що вам від нього треба?

— Та взагалі нічого, — відповідає й пришвидшує крок. Не має настрою теревенити. Налягає на ноги, як побитий пес.

Кир Анестис... Отут, на першому поверсі була його таверна. Три літа промайнули в ній. Кожна страва —гастрономічна подорож у вже забуті секрети острівної кухні. Навпроти, на пагорбі, буквально за два кроки була його комора, у якій колись зберігали збіжжя, а потім перетворили на кількаденний, досить пристойний, прихисток для студентів. Ззовні поставили похідний душ. Рушає туди. Завмирає на місці, бо там, де колись була комора, зараз лише її руїни. Цегла впереміш з балками. *Руїни, усе — самі руїни.* А за ним, там, де були грядки кира Анестиса, його кабачки, його баклажани, його помідори, — усе поросло травою, потонуло в кущах і колючих реп'яхах. Розвертається.

Заходить у першу ж таверну, яка трапилася біля моря. Відмовляється від традиційних грецьких страв, які пропонує офіціант, відчуває огиду до його улесливості, усіх цих вишколених *дякую та звісно, пане.* Якщо б він мріяв про субординацію, пішов би до війська. Замовляє щось перекусити нашвидку: козячий сир, картоплю, салат зі щириці. Розраховується й іде. Вертається до «Вітряка» так, наче його хтось переслідує. Острів'яни невідступно стежать за ним увесь час, поки він у своїй ляній сорочці вештається вулицями, сидить у таверні, дивиться довкола, мов ошелешений. Цілком зрозуміло, що б він не робив, його голова зайнята іншим. Навіть коли він зникає з поля їхнього зору, у них виникає відчуття, що він отам, бреде провулком, їм здається,

що вони бачать, як вітер напинає біле лляне полотно й у ньому метляється його фігура.

Причиняє за собою двері. Весь світ лишився ззовні. Людські голоси, сюрчання цикад, крики чайок зникають. Світло, таке пряме й безжальне, б'ється в зовнішні стіни, повзе по гіпсових прикрасах, черепиці, вишукуючи тріщини, пустоти, щоб залізти в кімнату. У нього з'являється враження, що він чує його приглушене бурмотіння, схоже на звук хвиль, які лижуть край землі. Провалюється в мовчанку своєї самотності, наче занурюється в небуття. Зі звуків — лише шашіль, що методично точить стіну, та вітер, який свистить у віконницях. Лягає вдягненим на ліжку. Валіза лежить посеред кімнати нерозібрана, там, де він її кинув. Зазвичай розпорядок дня для нього є річчю імперативною. Цьому його навчила археологія: ведення щоденника, класифікування, типологізація. Будь-яке відхилення ламає весь лад, позначається на його фізіології серцевою аритмією з симптомами задишки.

За мить він зіслизає в сон, наче провалюється все глибше в клуби хмар і пуху. Летить сторч у провалля, тіло стає все невагомішим, аж доки зовсім не зникає, розвтілюючись, тече в простір несвідомого, у первинну немовлячу летаргію. Кажуть, коли спиш, уві сні проживаєш життя іншої, реальної людини. А коли днюєш ти, той бачить уві сні твоє життя. Деся така людина проживає у своєму сні страховинне життя Дукареліса.

Він спить тихо й сумирно, як жодного разу не спав за попередні шість місяців. І коли прокидається вже глибокою ніччю, тимчасово втрачає відчуття часу й простору. Хоче знову прогулятися до порту, щось перехопити; він страх який голодний. Виходить на вулицю й лише там усвідомлює, що світ довкола не живе в його ритмах, усе наглухо зачинене. Вогні крамниць і таверн давно згасли. Він дивиться на них зі свого пагорбка, мов на привидів, підточених хворобливою вологістю й неживих, розвертається на розі й іде назад. На порожніх вулицях ані душі, лише він, хто як проклятий натикається на свою тінь. Звідкись

долинає шелест хвиль. Десь здалеку гавкотить пес. Він пам'ятає собачі кістки з нашийником, які знайшли в доісторичному кіккладському похованні. Дивно, куди іноді тебе може завести думка, як несподівано вона збивається на манівці й витягує з Лети забуті образи новини й притрушені пилом спогади. Запитує себе, чи це не той самий пес зараз виє на його могилі? Може, і він в іншій епосі, відмінній від цієї, у якій насправді живе?

Зрештою, йому вдається продерти очі, закислі під час сну. Помічає з подивом, що вчора сталася якась халепа. Його лягне вбрання лежить зіжмакане, обтерте, схоже на купу ганчір'я. На голові катастрофа, волосся стоїть дибки, ніби позначаючи небесний хаос над головою. Добре, що жодній душі невідомо про його прибуття, ніхто не бачить його в такому жалюгідному стані.

Однак шлунок продовжує скаржитися, немов заіржавілий мотор, і він згадує, що у валізі має бути ще пакунок з тістечками, який завбачливо придбав перед поїздкою. Тістечка стають причиною нарешті розібрати валізу й розкласти речі, які він притягнув з собою на острів: одяг, книжки, забитий ліками несесер — узяв у подорож цілу аптеку, — товстезні щоденники розкопок із замацаними сторінками та подертими обкладинками, фотографії й бозна-що ще, переховуване в її нутрощах. Треба було б зробити це ще вранці, думає він, охоплений недошкульною самокритикою та відчуваючи кілька уколів сумління з приводу такої недбалості. Тож віддає пальму першості цим буденним обов'язкам, бо про інші, по-справжньому серйозні, не йдеться; усе йде своєю чергою. Відчуває себе загубленим у лабіринті, геть неспроможним знайти кінець рятівної нитки. Хоче навести лад у своєму житті, як робив це колись, але зараз, здається, уже пізно; це йому не під силу. Єдине, що він може впорядкувати — свою валізу. Розвішує сорочки та два піджаки. Їхній жалюгідний вигляд посилює й без того нестерпну тугу. Причиняє дверцята шафи; приведе їх у порядок уже завтра. Розкладає книжки та пошарпані щоденники на комоді, футболки й білизну кладе в шухлядки, ставить несесер-аптечку на підлогу, взуття засовує під ліжко.

Ця кімната перетвориться на його особистий простір на наступні два, три, чотири, хтозна-скільки, тижні. Чотири на чотири метри, практично мишача нора, не набагато більша за стандартну могилу. Лише в могилах мерці не мають оцих усіх зручностей: ліжко, стільці, туалет, душ, крихітний балкончик з видом на Егейське море. Звісно, кому що до смаку. Він сам не такий уже й упевнений, що з двох обере: трохи зручностей у цьому швидкоплинному житті чи безтурботний затишок в усипальницях і місцях вічного спочинку в іншому світі.

Так, він уявлення не має, як проведе тут літо. Винайняв номер з відкритою датою. Його перебування на острові не має визначеного дня від'їзду; якщо це був би товар у супермаркеті, він точно мав би проблеми з санітарною інспекцією. Так і сказав відверто господині, коли та почала говорити на цю тему: «Доки цього вимагатимуть обставини!» І якби комусь закортіло докопатися до справжнього сенсу цих слів, він навряд чи знайшов би його. Які обставини? Які справи може мати якийсь чужинець на Куфонісі, одному із закинутих островів, з яким і сполучення як такого немає? Що він шукає в цьому притулку для вигнанців, Кофос Лімені[1] стародавніх греків? Чому його перебування оточене таким ореолом загадковості?

Виходить на балкончик. Треба нарешті вгамувати шлунок. Бере тістечко й сідає на виступ попід стіною. Не наїдається, звісно, просто трохи заморює хробачка. Набиває люльку запашним тютюном. Запальничка плюється блакитним вогником і тютюн починає тліти. Затягується, неначе *зіллям, що втамовує смуток*, його проймає до глибини душі й він зітхає. Вітер підхоплює дим, забираючи з собою аромат черешні. Він стежить очима, як той піднімається вгору й розчиняється.

Зі свого темного сховку він може спостерігати за всім поселенням і морем, що розкинулися мов на долоні. На місяці бракує шматочка, майже повня. Великий Віз розмістився за 46 світлових років від Землі. І щодві секунди віддаляється ще далі зі швидкістю 12,6 км/сек. Він усвідомлює, що все, що бачить там, на небі, це світло, яке випромінювалося мільярди років тому. Цей час неможливо обчислити, це

не для людського розуму, адже те, що сталося тоді, сталося, коли самого часу не існувало. Це — таїна, яка вирушила з самісінького краю Всесвіту й прибула просто до нього, видима й утілена та водночас незрима й безтілесна. Там згори триває безперервна битва між світлом і темрявою, смертю і народженням. У його пам'яті зринають спогади про давні літні дні, мрії й мандрівки, здійснені подумки. Він тоді вірив, що час, який розгортається перед ним, безмежний. І складно було прийняти те, що таку неймовірну відстань він зможе подолати й дістатися до її кінця. Клепсидра колись спорожніє. «І ось він стоїть за крок до кінцевої зупинки...» — роздумує про себе, охоплений почуттям глибокого песимізму. Лінія гірського хребта острова Керос видніється навпроти дуже чітко. Переказують, що тут колись народилися Аполлон з Артемідою. Прикипає поглядом і невідривно й довгодивиться, де земля змішується з небом, бачить, як там поступово виникає гігантська кікладська статуя, жіноча форма, *яка млосьно розляглася в егейських водах*. Місцеві стверджують, що перша повня літнього сонцестояння, приблизно 21 червня, зринає саме з її лона. Сахається перелякано, наче відчув, що починає втрачати зв'язок з дійсністю. Водночас гнівається на себе, що зачаровано піддався на такі псевдоромантичні дурниці.

У будинках поселення, що розкинулось у нього під ногами, діти природи крутяться на своїх ліжках у забутті снів, тимчасовому розслабленні від щоденних турбот, а він отут на пагорбі не може склепити очей, самотній у власній сліпоті.

Справді, що ж мучить його розум? Сценарію не існує, його життя — не телевізійний серіал. У реальному житті незрима рука пише сценарій у той самий час, коли розвиваються події. Він завжди вважав себе передбачливим, завжди бажав тримати власну долю у своїх руках, самому визначати її шлях. Але тепер усе вище за його сили. Єдине, чого він прагне, — упорядкувати свої думки, надати бодай якоїсь форми життю, що останнім часом вислизає з його рук, наче пісок крізь жерло клепсидри. Він, що поклав життя на пошук відповідей доісторичних таємниць і прагнув надати зримої форми життю доісторичної людини, зараз геть безпомічний, щоб контролювати власне життя, пояснити

загадки своєї душі. Щоразу, як він наміряється здійснити дешифрування, губиться в проваллі лабіринту власного розуму. Там усередині кружляє лише декілька *чому?* — відповідей, схожих на ті, які він дає на розкопках і в книжках, не існує. Він хотів би на деякий час позбутися всього цього, і — так, він не заперечує, мов блискавка промайнула думка, що не видається таким уже й страшним, якщо так станеться, коли його кістки залишаться навік у цьому куточку Егейського моря. Ясна річ, унаслідок нещасного випадку чи якась раптова смерть спостигне з природніх причин. І хтозна, можливо, тоді, коли археологи майбутнього знайдуть після тисяч років його рештки в якійсь ямі біля доісторичної могили, вони проведуть своє хронологічне дослідження. Він знає, що мірою відліку для визначення його віку будуть 5730 років, саме стільки часу потрібно для процесу напіврозпаду й зменшення на половину в ядрі кількості нейтронів радіовуглецю 14. Ось коли його життя, певно, набуло б іншого виміру, зараз просто сміховинним є порівнювати прожиті десятиліття з 5730 роками. А ще більше, поглянути на них з перспективи п'яти мільярдів років існування Землі чи 13,7 мільярдів років існування Всесвіту, власне, вічності.

І отак він сидить і бачить власне тіло, наче його душа відділилася й дивиться на нього з відстані, водночас усвідомлюючи, що ця картина суперечить усьому тому, що наживо розгортається перед його очима. Можливо, у його серці й нема місця псевдоромантичній сентиментальності, бо він вважає все це слабкістю, але цей світ, бездушний і нечутливий, оточує його звідусіль, володіє, попри всю інертність, здатністю вражати своєю винятковою красою, яка може зрушити з місця й породити різноманітні відгуки в живих істотах, які перебувають зовні.

У темряві, поглинений невтішними думками, він погладжує свою густу сіру борідку й час від часу з силою затулюється люлькою. Далеко стогне море і свіжий морський бриз долітає до балкончика, щоб ледь помітно скуйовдити його волосся. Він замерзає через пориви вітру, відчуває, що холод приникає вглиб до хребта, наче, проходячи повз, його торкнувся своєю дланню якийсь незримий архангел. Закутується в

коц, узятий з однієї з шаф. Хоч зараз липень, та прохолодні ночі в Егеїді такої пори року — не дивина.

Є миті, коли до кожного приходять непрохані песимістичні настрої, збурюючи думки, як це трапилося з ним цього вечора. Розум веде дивну гру, розкручується дивними роздумами, сповзає в похмурі коливання кольорів, наче у вир, допитується про той день, коли станеться неминуче, які будуть відчуття, що там після смерті? Запитує себе, наскільки істинним чи облудним є людське життя, і доходить висновку, що таки більш облудним, ніж істинним. Наразі відчуває, що й сам трохи облудний, його життя й пов'язані з ним образи, ті, що з вечора стоять перед очима, є просто електричними імпульсами в сірій речовині, думками в голові іншої людини.

Маяк на Гларонісі блимає кораблям, які проминають острів у відкритому морі, виникає освітлена цятка і зникає. Над його головою блякнуть і згасають зірки, на сході починає поступово пробиватися багряна тінь від сонця. Він не витримує, стягує з себе одяг, плентається в кімнату й ховається під простирадлом.

Дукареліс стояв над місцем розкопок, яке буквально вчора розмітив зі своєю командою, мотузки й кілки розмежовували рівні та хідники розкопу. Місце було знайоме. Останнім часом він постійно курсував між Атенами та Куфонісі, щоб підготувати все для проведення розкопок. За допомогою електронного вимірювача відстані він зафіксував місце розкопу, точно визначив ширину й довжину, наявну різницю у висоті та дослідив особливості довколишньої місцевості.

У долонях він стискав два уламки, що колись були частинами якогось маленького витвору доісторичної людини, яка мешкала тут десь п'ять тисяч років тому. На обпеченій глині можна було вирізнити вишкрябане зображення птаха і його довгий дзьоб.

Як і будь-який поважний археолог, що вище за все ставить свої дослідження, він був у камуфляжній формі, яку носять рибалки й мисливці: сорочка та шорти кольору хакі, бриль і військові черевики... *раз-два, раз-два...*, відлуння його травматичних спогадів періоду служби у війську. Він не страждав від зарозумілості великих археологів, які прагнули увічнити своє ім'я і для цього карбували його на стелі, встановленій над розкопками. Однак колись день тріумфу мав настати й для нього. Він був ще нікому не відомим науковцем, піратом від археології, який шукав долі, гасаючи з одного егейського скелястого острівця до іншого. Та хіба не такими ж були Еванс і Шліман?

Поруч мов бджоли гули його підручні, *пане професоре, пане професоре*, археологи без наукових звань, реставратор, студентство й наймані робітники. Кожен рухався на своїй хвилі. Він був центром всесвіту, сонцем, що силою тяжіння притягало до себе планети, позбавлені власного світла, перетворюючи їх на заручників віковичної траєкторії. Насправді ж його влада зникала на відстані простягнутої руки. Разом вони мали провести лише три літа. Він повивчав їх і кожного пізнав, так би мовити, за плодами його, тож усі опинилися на

своєму місці. І ось вони всі навпроти нього, у маскувальних капелюхах — *Струнко!* — справжнє тобі пістряве ополчення, що готується вирушати на війну. На душі в нього було неспокійно, усе дзвеніло всередині мов напнута тятива, однак жодна з емоцій не прослизнула на обличчя. Навпаки, воно випромінювало рішучість, він умів приховувати справжній настрій, будь-хто сказав би, що ця людина знає, чого прагне. Відчував, що на його плечах лежить велика відповідальність, наче в генерала, за яким на полі бою лишається останнє слово. Від якого залежить, скільки з його бійців сьогодні героїчно складуть голову, а скільки залишиться живими й далі насолоджуватимуться життям, пожинаючи плоди слави. І ось зараз уся команда стояла перед ним і чекала на розпорядження. Та шепіт моря, яке вершило свої діла десь за триста метрів за їхніми спинами, долітав до їхніх вух.

Його помічники, Ангелікі й Павлос, молоді археологи, які нещодавно почали працювати у 21 Управлінні доісторичних і класичних пам'яток, стояли поруч, тримаючи наготові папки та клей для реєстрації знахідок. Він нервово тарабанив олівцем по обкладинці щоденника. Це було знаком розгубленості та, можливо, надзвичайної схвильованості. Відібрані ним особисто студенти справляли враження людей, яким невтямки навіщо їх зібрали тут, і по-дурному витріщалися на свого насупленого професора, наче спортсмени, що напружено чекають на відмашку судді на старті. На сонці поблискувала чиясь кирка. Місцеві робітники спиралися на свої інструменти і, певно, були єдині, хто нікуди не поспішає. Час іде, і не свербить, і не болить, як то кажуть, погодинна оплата їм забезпечена в будь-якому разі. Андоніс, експедиційний реставратор, якому наразі нічим було зайнятися на розкопках, проводив інспекцію ділянки, роздивляючись рясні тут асфоделі та фригани, уламки скель з товстим шаром солі в розколинах, іншу флору солончаків, що випиналася на їхніх гострих виступах у бік моря, підставляючи себе безжальним поривам вітру. І жодного тобі пристойного дерева, щоб було де накласти на себе руки, якщо б комусь таке спало на думку.

Якби Дукареліс вірив у Бога, він наклав би на себе хресне знамення, *В ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа*, поплював би на руки, першим схопив би кайло й став до роботи.

— Тож починаймо! — нарешті він змусив себе дати сигнал і цими двома словами зрушив команду з місця, немовби натиснув на вмикач, і верстати підприємства почали з урчанням вібрувати.

Раптово місце розкопок перетворилося на складний виробничий процес, де не було місця ледарям. Зацокали залізні інструменти, угризаючись у кам'янистий ґрунт, почали з'являтися земляні відвали, хмара пилу огорнула місце розкопок. Почулося кахикання, дехто не звик до пилюки, хоч як містянин давно призвичаївся дихати автомобільними вихлопами.

Дукареліс ще стояв у позі дервен-аги, наглядача, такого собі дрібного тирана, нагримав на робітника, що з усієї сили махав киркою.

— Гей, Костисе, легше, легше... ми ж не під палі для винограду копаємо, — прикрикнув він на обсмаленого сонцем сорокарічного острів'янина з беззубим ротом, який через нужду й потребу заробити хоч щось на цей час з рибалки перетворився на підсобного копача. Той перелякано спинився.

— Е... е... Та добре, добре, — тільки й зміг промимрити у відповідь.

Дукареліс вихопив кирку з його рук і стояв, утупивши погляд в обличчя працівника. Потім відійшов і сам показав, як правильно розрихлювати та відкидати ґрунт. Дивина та й годі! Що потягло цього чолов'ягу на розкопки? Як він тут опинився з такою мармизою, що аж ніяк не асоціюється з науковим дослідженням, майже як у первісної людини. Наче крадькома затесався в картину, що розкривалася перед ним, як пасажир, що «зайцем» ускочив на острівний пором.

Костис так і заляк із роззявленим ротом, не знаючи що робити. А потім знов нахилився до землі. Помалу з неї почали з'являтися уламки кераміки. Студенти Андреас і Мірто, дрібненька чорнявка, зі щіточками в руках підбирали їх та очищували від ґрунту, складаючи в картонні коробки. Ангелікі з Павлосом, *пане професоре!*, проходили між групами копачів, реєструючи знахідки, і фіксували на карті

найважливіші: горлечка посудин, ручки, основи, іноді з відбитками, зробленими очеретинами; чиясь невідома рука тисячі років тому навіщось доторкнулася тут до вогкої глини. Їм присвоювали ідентифікаційні номери й, поки що на око, розподіляли за категоріями. Андоніс брав у руки черепки, занурював у таз із дистильованою водою, потім протирав ганчір'ям, щоб позбутися солей з пористої поверхні глини. Згодом під керівництвом Дукареліса і за допомогою Ангелікі й Павлоса окремо розкладалися уламки, що мали складати єдину посудину. Через тисячі років окремі фрагменти цілого, що тріснуло й розлетілося на безліч уламків, мали поєднатися знов, як і пожовтілі кістки після Другого Пришествя отримають плоть, жили, шкіру, а потім душу й дух, щоб постати перед Творцем для Судного дня.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ